

Mora bavlníková (*Helicoverpa armigera*)

Pomerne známym škodcom strednej Európy je mora bavlníková. Rozsah hostiteľov je široký, no v našich podmienkach najčastejšie škodí na rajčiaku jedlom, kukurici siatej, paprike ročnej, tekvici obyčajnej, sóji fazuľovej, fazuli obyčajnej, hrachu siatom, lucerne siatej, slnečnici ročnej a tiež na okrasných rastlinách. Výskyt škodcu nie je výrazne viazaný na lokalitu, ale na klimatické podmienky v danom roku. Ak je silný nálet, škodca sa objaví vo veľkom množstve na teplých aj chladnejších lokalitách. V skleníkoch sa môže vyskytovať celoročne.

Obr. 1 – Larva v plode rajčiny

(Zdroj: <https://gd.eppo.int/taxon/HELIAR/photos>)

Obr. 2 - Larva

(Zdroj: <https://gd.eppo.int/taxon/HELIAR/photos>)

Mora bavlníková, spôsobuje škody najmä na generatívnych orgánoch, kvetných púčikoch, súkvetiach a plodoch. Larvy však počas svojho vývoja môžu požívať aj listy, stonky, tobolky a kukuričné šúľky. Toto správanie zvyšuje riziko sekundárnych infekcií poškodených pletív, čo podporuje opadanie listov a plodov. K typickým príznakom napadnutia pri rajčiakoch alebo paprike sú vyhryzené otvory a chodbičky. Mora bavlníková napáda nezrelé ale aj zrelé plody.

Vajíčko škodcu má bledožlté až žltozelené sfarbenie a pologuľovitý tvar. Pred vyliahnutím sa farba mení na tmavohnedú. Mladšie instary húseníc sú svetlej farby, majú nápadné čierne bodky (bradavičky) a tmavšie pozdĺžne pásy. Známe je sfarbenie húseníc od žltozelenej až po tmavofialovú, resp. tmavohnedú, zelenú, žltkastú až po ružovú farbu. Na bočnej strane tela je viditeľný široký svetlý pás. Húsenica dorastá do 4 cm a má 5 párov panôžok. Kukla je bledohnedá až červenohnedá, na koncoch zaoblená. V tomto štádiu škodcu v pôde prezimuje. Dospeliec, s rozpätím krídel 3 – 4 cm, má predné krídla žltkasté, oranžové alebo olivovozelené. Samička, v porovnaní so samčekom býva tmavšia. Na krídlach sa nachádzajú tmavosivé okrúhle a bodkovité škvrny. Zadné krídla, bledšie v porovnaní s prednými, majú hnedý pás na vonkajšom okraji. Dospelé jedince sa objavujú od mája do septembra. Samičky kladú vajíčka jednotlivo alebo v skupinách na rastliny. Jedna samička môže nakládať až do 3000 kusov vajíčok. Väčšina nakladených vajíčok sa nachádza v hornej časti hostiteľskej rastliny.

Obr. 3 - Dospeliec

(Zdroj: <https://gd.eppo.int/taxon/HELIAR/photos>)

Z ochranných opatrení odporúčame pravidelné vizuálne posúdenie zdravotného stavu pestovaných plodín. Zisťovanie vajíčok alebo najmladších vývojových štádií húseníc môže byť v porastoch skomplikované tým, že húsenice skoro po vyliahnutí zaliezajú do vnútra plodov alebo kvetov a až do štádia kukly žijú skrytým spôsobom života. Dospelé jedince je ale možné odchytať pomocou svetelných a feromónových lapačov. V oblastiach, kde škodca dokáže prezimovať, má opodstatnenie hlboká orba a častejšia kultivácia pôdy. Z biologických preparátov je možné použiť prípravky na báze *Bacillus thuringiensis kurstaki* (prípravok Lepinox plus, ktorý je aj v malospotrebiteľskom balení), ktoré sa aplikujú hneď pri prvom výskyte motýľov, resp. na začiatku kladenia vajíčok. V praxi je možné využiť aj parazitickú chalcidku rodu *Trichogramma* (prípravky Tricholet a Trichoplus). Tieto vajíčkové parazitoidy sú dôležití prirodzení nepriatelia viacerých druhov škodlivých motýľov. Aplikáciu chemických prípravkov na ochranu rastlín je potrebné po dobu letu motýľov približne v 7 až 10 denných intervaloch opakovať, avšak momentálne v podmienkach Slovenska nie sú žiadne takéto prípravky autorizované.

Ing. Ivana Bugriová

ÚKSÚP – OOR

21.10.2022